

Крайнікова О.В.
аспірант,
Херсонський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВІДМОВИ ПРОКУРОРА ВІД ОБВИНУВАЧЕННЯ В СУДІ У РАЗІ СТВОРЕННЯ ГРУПИ ПРОКУРОРІВ ДО СКЛАДУ ЯКОЇ ВХОДЯТЬ СЛУЖБОВІ ОСОБИ ПРОКУРАТУРИ ОДНОГО РІВНЯ

Проблеми підтримання публічного обвинувачення завжди знаходились у центрі уваги науковців. Від якості підтримання публічного обвинувачення залежить результат судового розгляду кримінального провадження, а у випадку ухвалення судом незаконного рішення – результат його оскарження. Таким чином, у разі наявності складних проваджень, виникає потреба у колективній формі участі прокурорів у досудовому розслідуванні та при судовому розгляді кримінальних проваджень. Однак, на практиці виникають спірні питання щодо ролі прокурорів включених до складу групи прокурорів з процесуального керівництва в кримінальному провадженні. Одним із таких проблемних питань є порядок відмови прокурора від обвинувачення в суді у разі створення групи прокурорів до складу якої входять службові особи прокуратури одного рівня.

Відповідно до ч. 1 ст. 37 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) прокурор, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, визначається керівником відповідного органу прокуратури після початку досудового розслідування. У разі необхідності керівник органу прокуратури може визначити групу прокурорів, а також старшого прокурора такої групи, який керуватиме діями інших прокурорів [1, с. 35].

Слід зазначити, що такі групи зазвичай створюються у провадженнях по резонансним або багатоепізодним злочинам [3, с.79]. Водночас, питання щодо співвідношення повноважень прокурорів, включених до складу групи, нормами КПК не врегульовано. Частково розмежування їх повноважень, окреслено в наказі Генерального прокурора України № 4гн від 19.12.2012 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» (далі – Наказ).

Згідно з п. п. 2.4, 2.5 Наказу керівників прокуратур усіх рівнів уповноважено у разі необхідності створювати групи прокурорів і призначати старшого прокурора групи відповідною постановою. Члени групи перед прийняттям процесуальних рішень зобов'язані доповідати про них старшому прокурору групи, рішення якого є остаточним [2, с. 2].

Таким чином, з аналізу положень Наказу вбачається, що у випадку створення групи прокурорів у кримінальному провадженні старший групи прокурорів уповноважений на керівництво цією групою. Сутність його діяльності, полягає у загальному плануванні, розподілі обов'язків та між членами групи, забезпеченні їх доступу до накопиченої інформації, контролю за своєчасністю та повнотою проведення процесуальних дій. Водночас, слід зазначити, що прокурор включений до групи прокурорів з процесуального керівництва конкретного кримінального провадження, хоча і не втрачає своєї процесуальної самостійності, однак, має здійснювати процесуальні дії у

межах дорученої ділянки роботи в конкретному кримінальному провадженні, а процесуальні рішення узгоджувати зі старшим групи прокурорів [4, с. 1].

Разом з тим, не вирішеним залишається питання про те хто з групи прокурорів у кримінальному провадженні, за наявності підстав, зобов'язаний ініціювати питання про відмову прокурора від підтримання публічного обвинувачення.

Слід зазначити, що відмова від обвинувачення, це дуже відповідальне процесуальне рішення, яке суттєво торкається як приватних інтересів потерпілих так і публічних інтересів держави та суспільства. Прийняття прокурором незаконного та необгрунтованого рішення про відмову від обвинувачення неприпустимо. Водночас, прокурор має підтримувати публічне обвинувачення не будь-якою ціною, а лише відповідно до свого внутрішнього переконання у винності обвинуваченого. При відмові від обвинувачення він не зв'язаний думкою потерпілого, інших учасників процесу, вищестоящого прокурора, а керується виключно вимогами закону і власним переконанням.

Зі змісту ч. 1 ст. 340 КПК вбачається, що у випадку коли в результаті судового розгляду прокурор дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він після виконання вимог ст. 341 КПК повинен відмовитися від підтримання публічного обвинувачення і викласти мотиви відмови у своїй постанові, яка долучається до матеріалів кримінального провадження. Відповідно до ч. 1 ст. 341 КПК якщо в результаті судового розгляду прокурор, дійде переконання, що необхідно відмовитися від підтримання публічного обвинувачення, він повинен погодити відповідні процесуальні документи з прокурором вищого рівня [1, с. 183].

Таким чином, нормами КПК передбачена необхідність погодження постанови про відмову від обвинувачення лише з керівником органу прокуратури. При цьому обов'язком ініціювати питання про відмову від обвинувачення та складати відповідну постанову наділяється прокурор, який бере участь у судовому розгляді справи, не зважаючи на його роль в групі прокурорів. Водночас, порядок відмови прокурора від обвинувачення у разі створення групи прокурорів нормами КПК не врегульовано.

Спробою розмежувати повноваження між членами групи прокурорів, у разі необхідності відмови від обвинувачення, стало закріплення відповідних положень у Наказі. Так, відповідно до п. п. 21.1, 21.2, 21.3, 21.4 Наказу передбачено, що у разі встановлення за результатами судового розгляду підстав для відмови від підтримання обвинувачення необхідно погоджувати відповідну постанову з керівником органу прокуратури, а підписувати відповідний процесуальний документ доручено старшому групи прокурорів [2, с. 11].

Таким чином, закріплені в галузевому Наказі положення виключають можливість підписувати постанову про відмову від обвинувачення у суді прокурору, який не є старшим групи прокурорів. При цьому порушується принцип самостійності прокурора у своїй процесуальній діяльності.

Досить поширеною практичною ситуацією є створення групи прокурорів до складу якої входять службові особи прокуратури одного рівня. Водночас, на теперішній час, складається негативна практика визначення групи прокурорів в усіх без виключення кримінальних провадженнях. В більшості випадків

створення групи прокурорів є цілком формальним, як наслідок відсутня спільна діяльність групи над одним кримінальним провадженням [4, с. 1].

Така практична ситуація, як правило призводить до того, що прокурори, які включені до складу групи, досить часто лише номінально є її учасниками, насправді можуть навіть не знати обставин кримінального провадження. Процесуальне керівництво, а потім і підтримання публічного обвинувачення в суді, здійснюється лише одним з учасників групи прокурорів, не зважаючи на його роль у складі групи.

Однак, у випадку підтримання публічного обвинувачення учасником групи прокурорів, який не є старшим прокурором такої групи, у разі якщо в результаті судового розгляду він дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він позбавлений можливості ініціювати питання про необхідність відмовитись від обвинувачення перед вищестоящим прокурором, адже підписувати відповідний процесуальний документ може лише старший групи прокурорів у конкретному кримінальному провадженні.

Таким чином, прокурор, який підтримує обвинувачення у суді змушений ініціювати питання про відмову від обвинувачення перед старшим прокурором групи. Водночас, ні форма ні зміст такої ініціативи законодавчо не закріплені. В свою чергу, старший прокурор відповідної групи, який в непоодиноких випадках лише номінально є її учасником, починає вивчати матеріали провадження та фактично вирішувати чи необхідно приймати відповідне процесуальне рішення. Питання щодо необхідних процесуальних дій старшого групи прокурорів який не погоджується з позицією публічного обвинувача про необхідність відмови від обвинувачення залишається не врегульованим.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що питання порядку відмови прокурора від обвинувачення в суді у разі створення групи прокурорів залишено поза увагою законодавця. Можливим способом вирішення зазначеної проблеми є законодавче закріплення форми та змісту ініціативи прокурора, про необхідність відмови від обвинувачення перед старшим прокурором групи. Наприклад, передбачити що кожен прокурор введений до складу групи прокурорів може виступити з ініціативою про необхідність відмови від обвинувачення в суді виклавши мотиви прийнятого рішення у відповідній постанові. Вказана постанова надається старшому прокурору групи, який зобов'язаний звернутися до керівника прокуратури для її погодження. У разі ж незгоди старшого прокурора групи з відповідною постановою він зобов'язаний подати на розгляд керівника прокуратури постанову про відмову від підтримання публічного обвинувачення та постанову про відмову в її задоволенні. Остаточне рішення приймає керівник прокуратури.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. / Верховна Рада України / Офіц. вид. – Київ: Міністерство юстиції України / 2012, 398 с.
2. Наказ Генерального прокурора України № 4гн від 19.12.2012 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» зі змінами, внесеними наказом Генерального прокурора України № 4гн-1 від 26.07.2013 // [Електронний ресурс] – Режим доступу – http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=
3. Коробко Ю. В. // Процесуальні повноваження прокурора у досудовому кримінальному провадженні // [Електронний ресурс] – Режим доступу – http://www.ap.gp.gov.ua/userfiles/Disertacija___Korobko_YU_V_.pdf

4. Шпак О.О. // Поняття «група прокурорів – процесуальних керівників» та практичні аспекти організації її роботи // Матеріали науково-практичної інтернет-конференції від 17.09.2015 // [Електронний ресурс] – Режим доступу – http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1068%3A060915-

Небесна К.О.

студентка;

Лисак В.О.

студент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРОБАЦІЙ В УКРАЇНІ

Інститут пробації існує в багатьох зарубіжних країнах, включаючи Англію США та Францію. Проте, якщо в Англії та США даний інститут функціонує протягом багатьох десятиліть, то для країн континентальної правової системи він є відносно новим.

Верховною Радою України 05 лютого 2015 року було прийнято Закон України «Про пробацію». Таким чином, Верховна Рада України зробила серйозний крок у сфері наближення юстиції України до міжнародних стандартів, які спрямовані на розширення заходів, що є альтернативними тюремному ув'язненню, і поставила крапку у 13-річних ваганнях і дискусіях в наукових і політичних колах щодо доцільності та своєчасності такої реформи.

Науковцями зазначається, що сьогодні світова спільнота, насамперед Європейський союз, розглядають альтернативи тюремному ув'язненню, як основні заходи покарання, не пов'язані з позбавленням волі, що мають застосовуватися у першу чергу, а до позбавлення волі слід вдаватися лише у виняткових випадках, коли це відповідає інтересам безпеки потерпілого, суспільства та процесу ресоціалізації самого засудженого [5].

Законодавством України встановлюється, що пробація – це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. Метою даного інституту є забезпечення безпеки суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинувачених, з метою прийняття судом рішення про міру їхньої відповідальності. Закон передбачає здійснення роботи органом пробації у трьох її видах – досудову, спостережну та пенітенціарну [3].

Новелою являється досудова функція, яка реалізується на стадії розслідування злочину одночасно з проведенням слідчих дій органами дізнання та слідства. При цьому, будуть виконуватись такі основні завдання, як:

1) забезпечення збору інформації про правопорушника з метою надання допомоги суду у визначенні найбільш ефективного для даної особи виду покарання;